

De staat van het woordleerklimaat in peuter- en kleutergroepen van Auris

Marike Kempen MSc, promotieonderzoeker (Auris & UU)

Prof. Dr. Paul Leseman, promotor (UU)

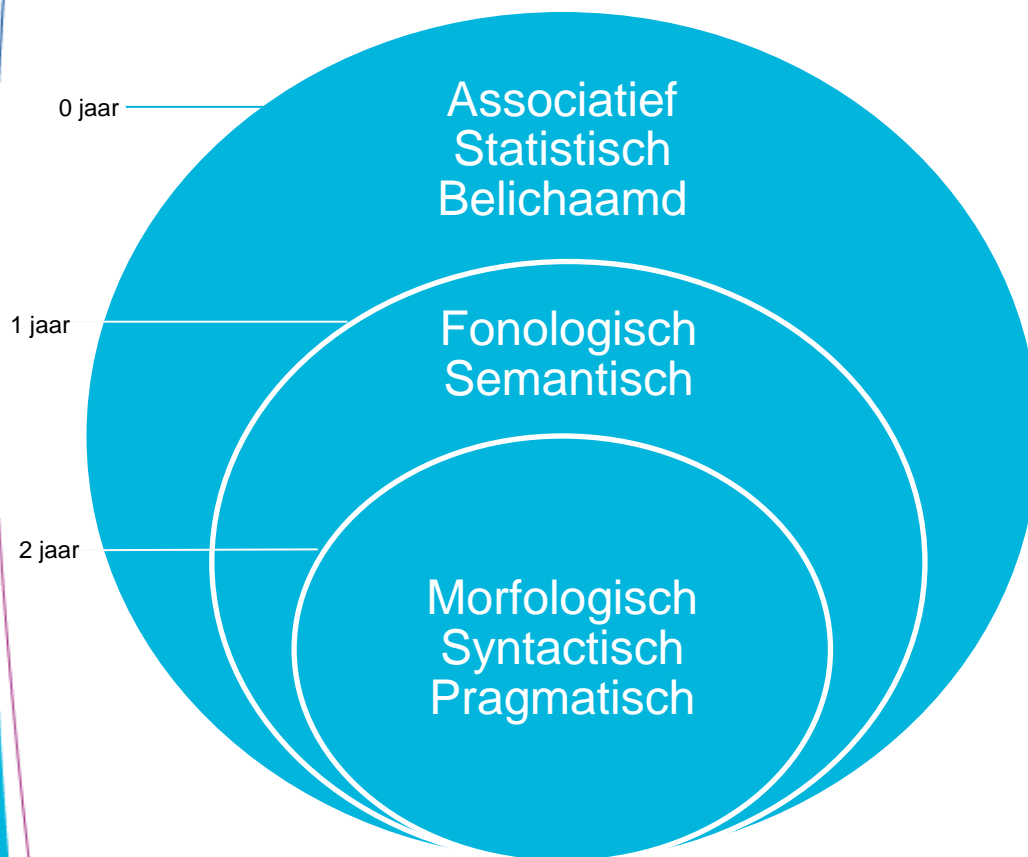
Dr. Maartje Kouwenberg, copromotor (Auris)

Dr. Connie Fortgens, copromotor (Auris)

Typisch woordleren (0-2 jaar)

Aslin & Newport, 2009; Diesendruck, 2007;
Gillis, 2000; Goswami, 2008; Hockema &
Smith, 2009; Hoff, 2014; Nagy & Scott,
2000; Namy, 2012; Schaerlaekens, 2008;
Waxman & Lidz, 2006

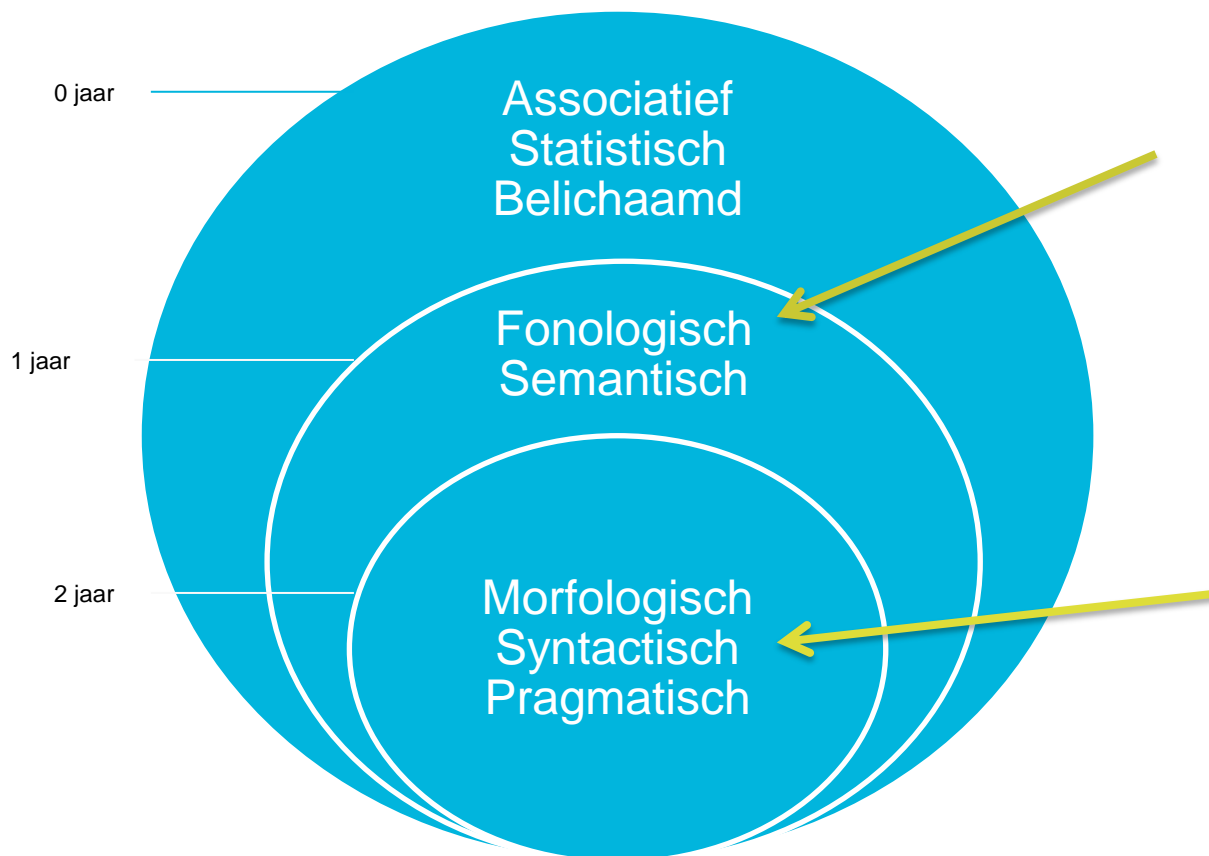
Woordenschatprofiel kinderen met TOS

- Eerste woordjes ongeveer een jaar later
- Minder verstaanbaar
- Meer moeite met werkwoordleren
- Minder - vloeiende – woordproductie
- Vaak in combinatie met woordbegripsproblemen
- Kleiner semantisch netwerk
- Toenemende woordenschatachterstand (mattheuseffect)

Fenson, Dale, Reznick, Bates, Thal & Pethick, 1994; Kan & Windsor, 2010; Leonard, 2014; McGregor, 2009; Schwartz, 2009; Rice & Hoffman, 2015; Trauner, Wulfeck, Tallal & Hesselink, 2000

Verstoord woordleren door kinderen met TOS

Succesvolle instructieaspecten

- Combinatie expliciete en impliciete instructie
- Kwaliteit interactie tussen volwassene en kind
- Actieve betrokkenheid kind
- Semantisch gerelateerd aanbod doelwoorden
- Gebaren (m.n. aanwijzen)
- Automatisering
- Meer gelegenheden voor blootstelling aan doelwoorden

Kempen, Kouwenberg, Fortgens & Leseman (2016)

Met Woorden in de Weer

Selecteren

Woordcluster of 3-4 nieuwe, frequente, nuttige en opvallende (pregnante) woorden (= uitbreiden)

Semantiseren

- Voorbewerken
- De drie uitjes: uitleggen, uitbeelden, uitbreiden (2 min. fame)
- Interactieve verwerking (het 'gouden' uitje)

Consolideren

Herhaling van gesemantiseerde woorden in oefeningen en taalaanbod.

Controleren

Van den Nulft & Verhallen (2009)

Veldstudie

Onderzoeksvraag

Hoe bevorderen professionals die volgens de principes van MWidW werken het woordleren in groepen jonge kinderen met een TOS?

Methode

Interviews en groepsobservaties

Interviews

Deelnemers:

kennis- en vaardigheidstoetsen behaald

6 pedagogisch begeleiders uit regio:

- Midden (4),
- Zuid(1)
- West (1)

5 leerkrachten groep 1 en 2 uit regio:

- Midden (0)
- Zuid (1)
- West (4)

Groepsobservaties (1)

Deelnemers:

11 professionals, dezelfde als bij de interviews
64 kinderen: 4 tot 6 kinderen per dag per groep.

Duur:

2 dagen per groep, meestal in dezelfde week.

Observanten:

Marike Kempen: 3 peutergroepen, 3 kleutergroepen
Desirée van de Reep (masterstudent orthopedagogiek UU): 3
peutergroepen, 2 kleutergroepen

Groepsobservaties (2):

Intervalobservaties met vaste volgorde: P 1 2 3 P 4 5 6

Codes

- Activiteit (30 optionele codes): bv. semantiseren (definitie tot woordspin), voorlezen, overgang, eten_drinken, etc.
- Gezelschap (12)
- Interactie (40): bv. geen interactie, interactie met dingen, interactie, doelwoord, film, aanwijzen, etc.

Gefragmenteerde reacties

Voorspelbaarheid

Vorbewerken

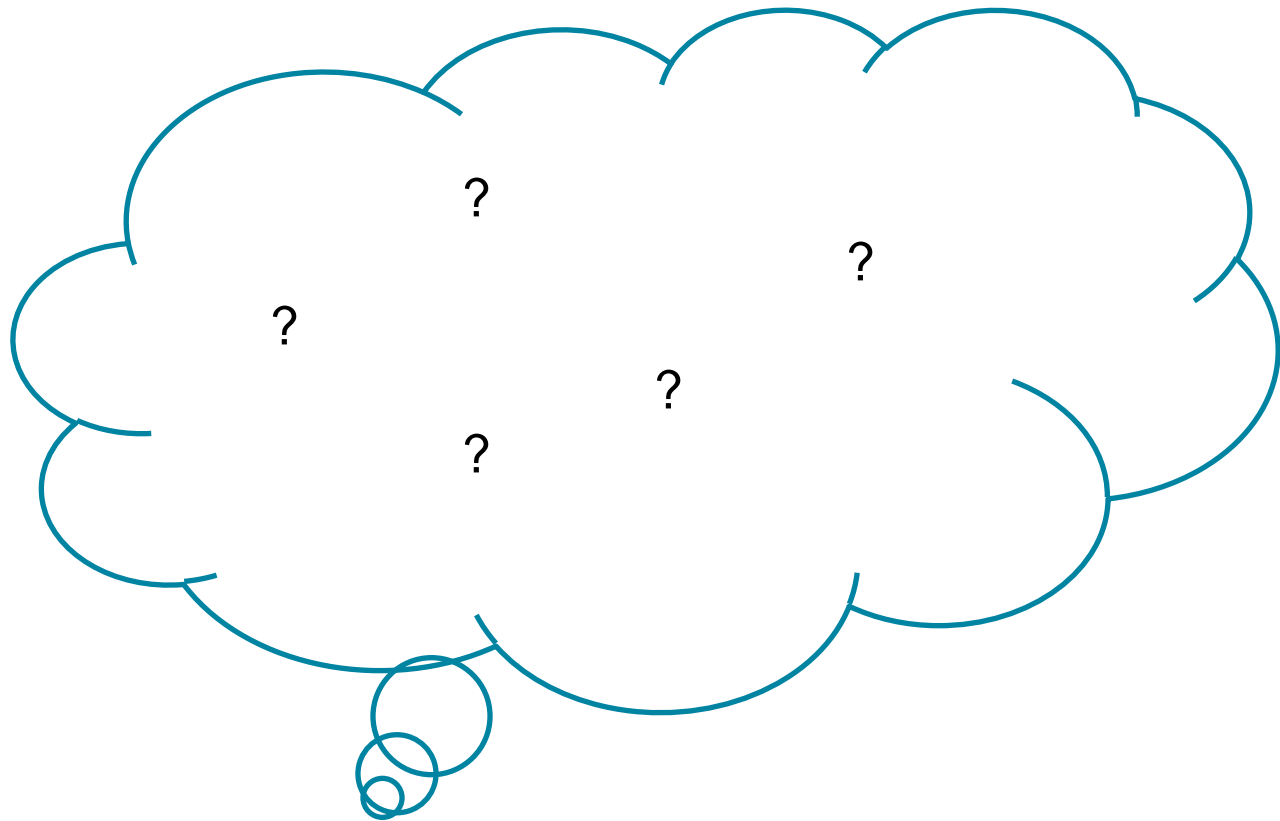
moeilijkheidsgraad
woorden

Lagere cognitie

Abstracte
woorden

100 zielen ... welke gedeelde gedachten?

Betrokkenheid kinderen

Positieve ervaringen

Instructiekenmerken:

- Iets laten doen
- Concreet materiaal
- Doen alsof
- Logo3000
- Voorspelbaarheid
- Voorbewerken

Knelpunten

Woordkenmerken:

- Abstracte woorden:
bv. vrede, nep,
want (voegwoord)

Kindkenmerken:

- Articulatieproblemen
- Woordenschat gemiddeld (begrip en productie)
- Bijkomende problemen bv. relatief lage cognitie
- Deels bekende woorden

Selecteren

Gewoonten

- Werkwoorden
- Concrete en praktische woorden (hierbij geen speciale aandacht voor abstracte woorden)
- Link met thema/ andere activiteiten
- Logo3000 vs. zelfgemaakte woordclusters

Knelpunten

- Aantal woorden
- Link met thema/ andere activiteiten
- Logo3000 vs. zelfgemaakte woordclusters

Semantiseren

Positieve ervaringen

- Uitbeelden
- Concreet materiaal
- Doen alsof

Gemengde reacties

- Interactieve verwerking

Knelpunten

- Uitbeelden: webben en plaatjes

Percentage observaties	peuters	kleuters	gemiddeld
• Semantiseren	3,4%	4,7%	3,9%
• Voorlezen	1,6%	3,7%	2,5%
• Eten & drinken	26,1%	14,8%	21,1%
• Doelwoordaanbod	10,6%	5,7%	8,4%

Consolideren

Positieve ervaringen

- In oefeningen
- In taalaanbod

Gemengde reacties/ knelpunten

- Hoeveelheid herhaling (dosisaspect)

Percentage observaties	peuters	kleuters	gemiddeld
• Consolideren	2,3%	0,9%	1,7%
• Voorlezen	1,6%	3,7%	2,5%
• Eten & drinken	26,1%	14,8%	21,1%
• Doelwoordaanbod	10,6%	5,7%	8,4%

Controleren

Gewoontes/ Positieve ervaringen

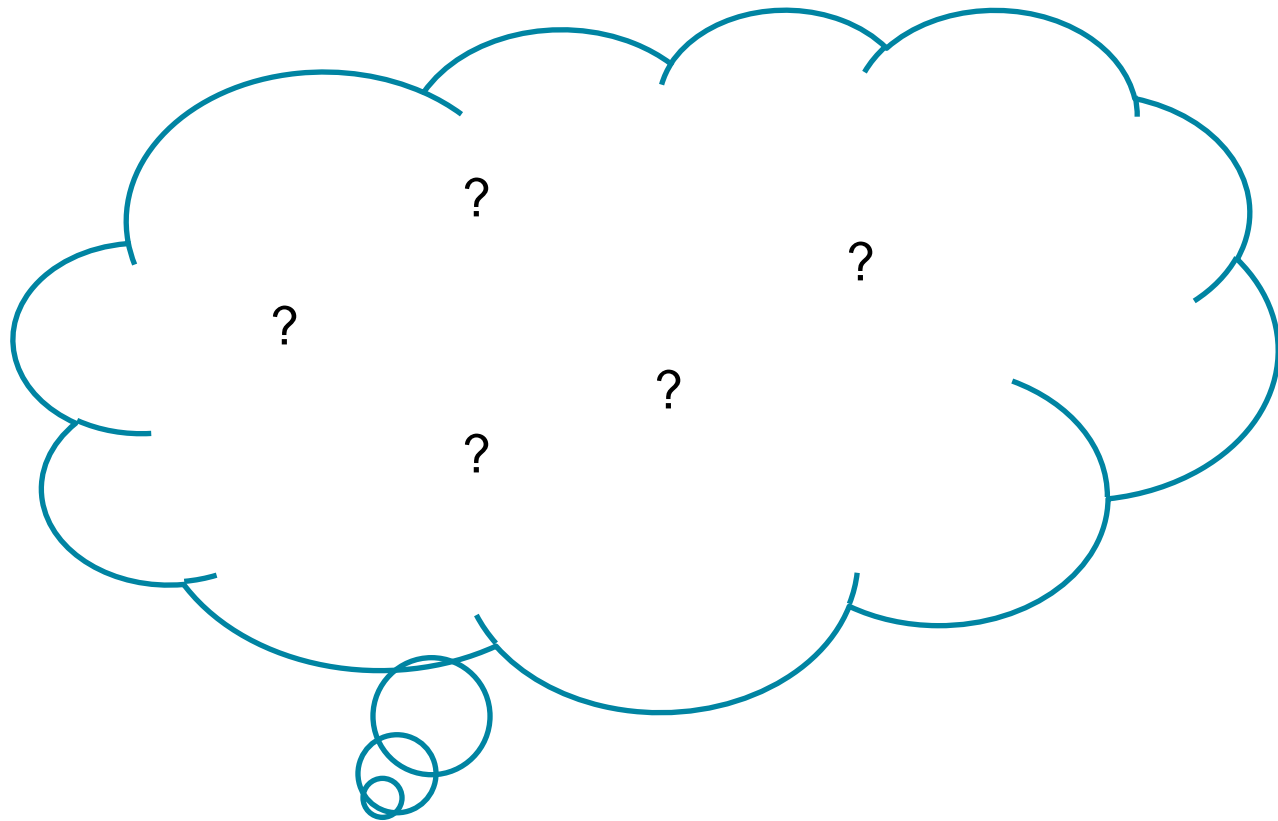
- Tussendoor (elke week)
- Om de 6-7 weken (eind thema); 'witte week'

Gemengde reacties/ Knelpunten

- Twijfel aan nut controleren van leerwinst op doelwoorden
- Frequentie controle varieert

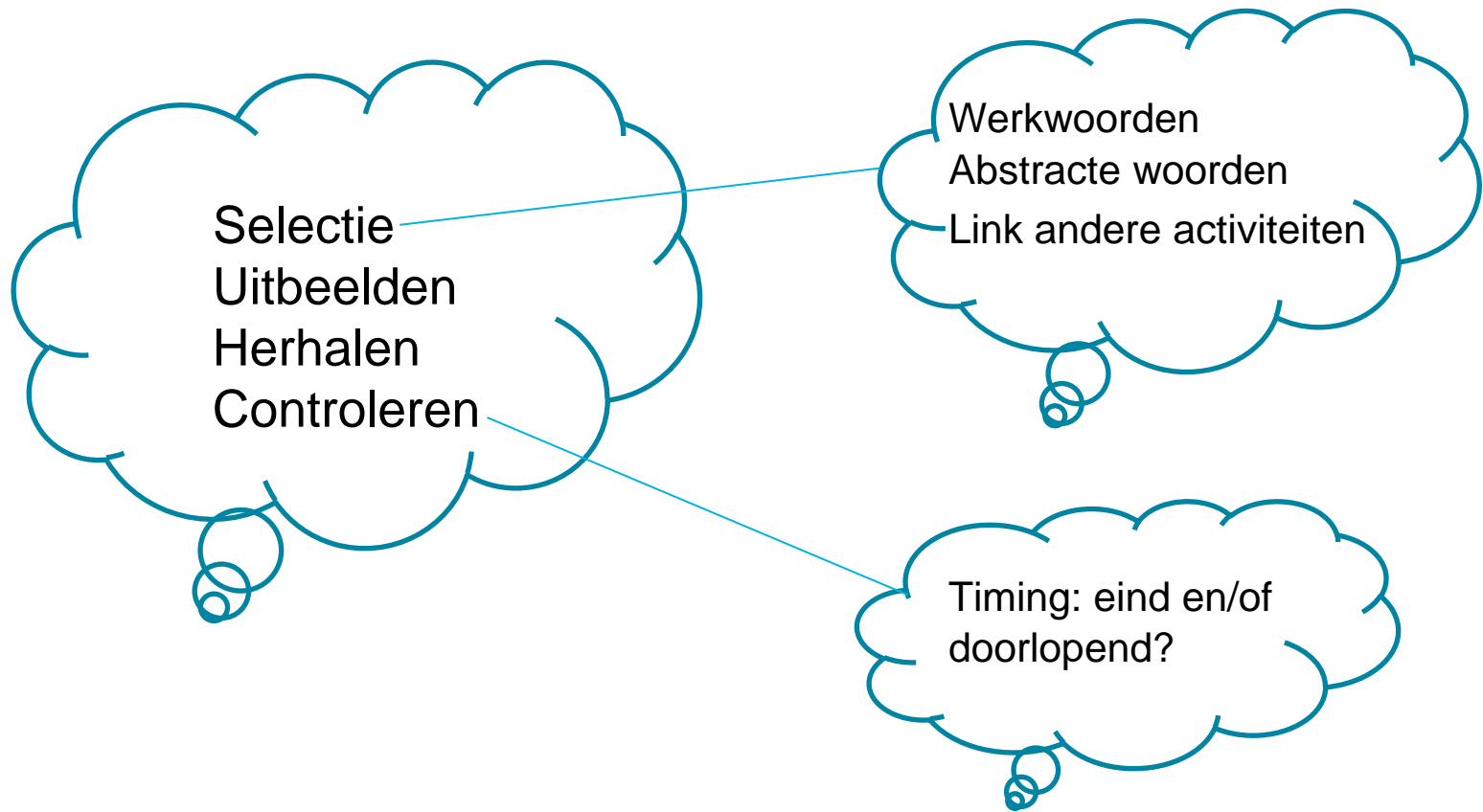

100 zielen ... welke gedeelde gedachten?

Gezamenlijke aandacht voor woorden: 100 zielen...4 dezelfde gedachten?

Dank voor jullie aandacht voor woorden

